

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

do kształcenia na odległość dla nauczycieli języka polskiego szkoły ponadpodstawowej

Materiał opracowany w ramach grantu przez Agnieszkę Grudzińską,
nauczyciela-konsultanta Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM”

w Częstochowie

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ

1 z 2

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA:

uczniów klasy III szkoły ponadpodstawowej II semestr

PROWADZONYCH PRZEZ:

nauczyciela języka polskiego

TEMAT:

Na poetyckim Parnasie dwudziestolecia międzywojennego – cz. 1.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces,
- rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- rozwijanie zainteresowań humanistycznych,
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej,
- rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach,
- rozróżnia grupę literacką i pokolenie literackie; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok,
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej,
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy,
- określa intencję wypowiedzi jako aktu o dwóch znaczeniach: dosłownym i implikowanym,
- zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji,
- porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie, syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach,
- wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny.

METODY PRACY:

- techniki multimedialne,
- flipped classroom,
- prezentacja multimedialna,
- wykład z wykorzystaniem infografiki,
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- MS Teams (lub inna platforma komunikacyjna),
- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do Internetu,
- zasoby multimedialne (podcasty skompilowane z prezentacją),
- infografiki,
- prezentacja w programie Power Point,
- wirtualna tablica (Padlet),

- ćwiczenia interaktywne w aplikacji Genially i LearningApps,
- test w aplikacji Kahoot.

PRZEWIDYWANY CZAS:

45 minut (w tym 15 minut pracy własnej ucznia)

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Przed lekcją:

Do lekcji zdalnej nauczyciel wprowadza elementy lekcji odwróconej, które pozwolą przygotować uczniów do omawianego zagadnienia. Przed zajęciami (np. dzień wcześniej) przesyła uczniom (np. na skrzynki mailowe) następujące materiały:

- plik z infografiką przedstawiającą oś czasu (załącznik nr 1) oraz z zadaniem do wykonania:

Zadanie przed lekcją:

- Zapoznaj się z wydarzeniami ujętymi na osi czasu, które wpłynęły na kształt poezji polskiej tworzonej w latach 20. XX wieku.
- Następnie na podstawie dostępnych źródeł przedstaw w trzech zdaniach informacje na temat trzech wybranych wydarzeń historycznych i trzech wydarzeń kulturowych, które zostały umieszczone na osi czasu.
- Oś czasu wydrukuj i wklej do zeszytu.
- trzy podcasty (załączniki nr 2,3,4) zintegrowane z prezentacją wprowadzające do tematu lekcji w celu zapoznania się z nimi: podcast nr 1 nr 2 – obowiązkowo, podcast nr 3 – dla chętnych (podcast nr 1 – wstępne informacje o ugrupowaniu Skamander, podcast nr 2 – informacje o poetach Skamandra, podcast nr 3 – dodatkowe informacje o skamandrytach).
- Nauczyciel może przed zajęciami przygotować link do wirtualnej tablicy (przykładowa nazwa: Co postulują skamandrycy?) w aplikacji Padlet, aby móc ją wykorzystać w czasie lekcji zdalnej (opcjonalnie).

1. Faza wprowadzająca:

- a) Nauczyciel loguje się na platformę komunikacyjną, sprawdza listę obecności, prosi o włączenie kamer. Przypomina, jakie materiały zostały wcześniej przesłane oraz jakie zadanie należało wykonać przed lekcją zdalną.

- b) Podaje temat lekcji i przedstawia jej cele:
- dowiedzie się, jak wydarzenia historyczne i kulturowe wpłynęły na kształt poezji dwudziestolecia międzywojennego,
 - pozna najważniejsze grupy poetyckie lat 20. XX wieku,
 - dowiedzie się, jak powstało najśłynniejsze ugrupowanie poetyckie tej epoki – Skamander, kto je tworzył, skąd się wzięła jego nazwa,
 - zapozna się z założeniami poetyckimi grupy,
 - będzie umieli określić i rozpoznać charakterystyczne cechy skamandryckich wierszy,
 - pozna „wielką piątkę” Skamandra.
- c) Udostępnia ekran, na którym pokazuje przesłaną oś czasu (załącznik nr 1). Stanie się ona ilustracyjną bazą do krótkiego wykładu, który uporządkuje wiedzę uczniów na temat wydarzeń, będących tłem historycznym i kulturowym poezji dwudziestolecia międzywojennego. Podczas wykładu nauczyciel prosi wybranych uczniów o przeczytanie przygotowanych w domu notatek na temat omawianych po kolei wydarzeń (mogą one być punktem wyjścia albo uzupełnieniem podawanych treści).
- d) Podsumowaniem tej części lekcji mogą być wypowiedzi znanych osób żyjących w tamtych czasach lub znawców epoki (nauczyciel może je przeczytać lub także pokazać na udostępnionym ekranie w formie krótkiej prezentacji - załącznik nr 5).

Proponowane cytaty podsumowujące wstępną fazę lekcji:

- „Przeżywamy epokę nieporównywalną z żadną inną w historii Polski; nic w naszych dziejach nie da się zestawić z faktem zniesienia rozbiorów; tylko raz stopa wieków mija taką chwilę”. (Tadeusz Peiper, cytata za: A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 7);
- „Niepodobna oddać tego upojenia, tego szału radości, jaki ludność Polską w tym momencie ogarnął. Po stu dwudziestu latach przysły kordony. Nie ma ich: Wolność! Niepodległość! Zjednoczenie! Własne państwo! Na zawsze! Chaos? To nic. Będzie dobrze”. (Jędrzej Moraczewski, cytata za: A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 18);

- „Nigdy przedtem i nigdy potem nie zdarzył się w polskiej kulturze fenomen tak bujnego życia literackiego”. (A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 7).

Ostatni cytat jest jednocześnie wprowadzeniem do kolejnej części lekcji.

2. Faza realizacyjna:

- a) Nauczyciel przedstawia, w jaki sposób zaistniałe wydarzenia historyczne wpłynęły na kształt poezji pierwszych lat niepodległości. Może wykorzystać do tego prezentację (załącznik nr 5). Na kolejnych slajdach udostępnionej wcześniej prezentacji uczniowie zobaczą wypisane źródła przemian oraz dwa ilustrujące tę przemianę cytaty z wierszy poetów ugrupowania Skamander.

Propozycja omówienia źródeł przełomu w poezji:

U schyłku I wojny światowej w poezji polskiej nastąpił znamieny, gwałtowny przełom. U jego genezy leżał przede wszystkim fakt odzyskania przez Polskę niepodległości po ponadstuletniej niewoli. Nowa sytuacja polityczna narodziła potrzebę zmiany w postrzeganiu jej celów i zadań. Wraz z odzyskaną wolnością narodziło się poczucie wyzwolenia od patriotyczno-obywatelskich obowiązków ciążących do tej pory na literaturze. Młode pokolenie zapragnęło uwolnić się od tematyki patriotycznej, zerwać z narodowym patosem, martyrologią, rozpamiętywaniem nieszczęść Polski, umacnianiem ducha patriotyzmu. Ojczyzna była już wolna, więc każdy twórca mógł zwrócić się ku zwykłemu życiu i czerpać z niego inspiracje.

To pragnienie najlepiej wyrażają słowa wyjęte z wierszy dwóch poetów nowego pokolenia, słowa, które stały się swoistym mottem przemian w literaturze epoki:

- „A wiosną – niechaj wiosnę, nie Polskę zobaczę.” (Jan Lechoń, *Herostrates*)
- „Ojczyzna moja wolna, wolna...Więc zrzucam z ramion płaszcz Konrada.” (Antoni Słonimski, *Czarna wiosna*).

Inne źródła przełomu w poezji to:

- ✓ przekonanie o pozyskaniu prawa do eksperymentu, dotarcie do polskiej poezji (z krajów Europy Zachodniej) wielkiej fali nowatorskich nurtów (fala „-izmów”: kubizm, dadaizm, futuryzm, ekspresjonizm i inne),
- ✓ fakt wymiany pokoleń (wystąpienie nowej, obfitej w talenty generacji, dla której wspólnym przeżyciem pokoleniowym była wojna i która chciała odciąć się od swoich poprzedników),
- ✓ gwałtowny rozwój techniki, który zmieniał oblicze świata.

Pierwsze lata wolności to także czas powstawania grup poetyckich, które koncentrują się wokół własnych czasopism, ogłaszają programy i wspólnie występują „na zewnątrz”. Tuż po roku 1918 oraz w latach 20. rozpoczynają swoją działalność trzy ugrupowania poetyckie o wyrazistym profilu twórczym: Skamander, Awangarda Krakowska i futuryści. To pierwsze dziesięciolecie poezji nazwane jest „jasnym” ze względu na dominującą w wierszach postawę optymizmu i radości.

- b) Na udostępnionym ekranie nauczyciel pokazuje infografikę przedstawiającą ugrupowania poetyckie powstałe w pierwszym dziesięcioleciu dwudziestolecia międzywojennego (załącznik nr 6). Informuje, że zostanie ona po lekcji przesłana uczniom wraz z poleceniem wydrukowania i wklejenia do zeszytu.
- c) Nauczyciel krótko omawia pokazany schemat (zwraca uwagę na poetów należących do danego ugrupowania oraz tworzone przez nich czasopisma).
- d) Następnie systematyzuje wiedzę uczniów na temat ugrupowania Skamander zamieszczoną w przesłanych podcastach. Zadaje pytania, na które wskazani uczniowie udzielają odpowiedzi:
 - W jaki sposób powstało ugrupowanie Skamander?
 - Jakie jest pochodzenie jego nazwy? Co ona oznacza?
 - Kto był patronem skamandrytów?
 - Co publikowano w czasopiśmie „Skamander”?
 - Jacy poeci należeli do „wielkiej piątki” Skamandra?
 - Jakie informacje o każdym z nich warto zapamiętać?
- e) Nauczyciel przesyła uczniom plik z tekstem do analizy (załącznik nr 7) oraz link do wirtualnej tablicy utworzonej w aplikacji Padlet, na której będą zamieszczać odpowiedzi do zadania (opcjonalnie można je umieszczać na czacie).
Przykładowa nazwa tablicy: Co postulują skamandryci?

Tablicę należy przygotować przed lekcją, aby wcześniej wygenerować link gotowy do przesłania podczas lekcji.

Zadanie dla uczniów:

- Przeczytaj zamieszczone w załączniku (również w podcaście nr 1) fragmenty słowa wstępnego do pierwszego numeru „Skamandra”.
- Wypisz z nich w formie haseł (równoważniki zdań, zdania wykrzyknikowe lub w trybie rozkazującym) postulaty młodych poetów, które mają charakter programowy.
- Trzy hasła zamieść na Padlecie (lub na czacie), aby każdy mógł się z nimi zapoznać.

Tekst dla uczniów:

Słowo wstępne do pierwszego numeru czasopisma „Skamander” (1920 r., nr 1), (fragmenty).

„Nie występujemy z programem, gdyż programy są zawsze spojrzeniem wstecz, są dzieleniem nieobliczalnego życia przez znane. Można mówić o programie niedzielnej wycieczki za miasto, (...) my, którzy nie wiemy, kędy powiodą nas jutro nieposłuszne, a odkrywcze stopy, nie kreślimy programu. Świat jest przed nami! (...).

Wierzmy głęboko w dzień dzisiejszy, którego dziećmi wszyscy się czujemy. (...) dlatego kochamy dzień dzisiejszy niezachwianą, pierwszą miłością, jesteśmy i chcemy być jego dziećmi. (...).

(...). Największą nowiną jest cały dzisiejszy świat, jest życie współczesne, jesteśmy my sami; (...).

Wierzmy więc w dzień dzisiejszy, w jego wartość, osobliwość i powagę, wierzmy we wstającą nową sztukę, która będzie krzykiem tego pokolenia, (...).

Wierzmy niezachwianie w wieczność naszej teraźniejszości, w nieskończoność skończonej duszy ludzkiej, w nieprzemijanie przelotnych słów, niezniszczalność kruchych kształtów. W tej wierze chcemy być słowem dnia dzisiejszego, chcemy tworzyć i budzić zachwyt nowoczesnego człowieka, chcemy w dziele naszym zawrzeć, świadomą lub nieświadomą siebie, jego i naszą miłość, chcemy śpiewać nowy świat i uczyć go pieśni o sobie. Chcemy raz jeszcze, ale raz jedyny i niebywały, ukazać wiośniany oddech poranków i płynny smutek wieczorów, dziki marsz żelaznych pociągów i rezedowy zapach

księżycowych światła, rozwichrzony zgiełk wielkowiejskiej ulicy i miękki spokój białych dworców przysłoniętych sadami,— wszystko to wchłonąć w siebie i mówić słowem prostym, a szerokim jak rozwarcie matczyńskich ramion. Chcemy być poetami dnia dzisiejszego, i w tym nasza wiara i cały nasz „program”. (...) wierzymy niezachwianie w świętość dobrego rymu (...). (...) I choćby pieśń ta mówiła tylko o rzeczach tak przemijających i tak niegodnych spojrzenia, jak krople porannej rosy, drżące gwiazdami na puszystych trawach, nie zawstydzimy się jej i nie zaprzemy, gdyż będzie ona prawdą i pracą naszych dusz i oczu dość bystrych, by w świecącej kropce ujrzeć wielką niepomniejszoną twarz świata. Nie chcemy wielkich słów, chcemy wielkiej poezji; wówczas każde słowo stanie się wielkie”.

„Skamander”, 1920, z. 1, cytata za: J. Zacharska, *Skamander*, „Biblioteka Polonistyki”, PZWS, Warszawa 1977, s. 104–108.

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

Chcemy być poetami dnia dzisiejszego! Nie kreślimy programu, Świat jest przed nami! Wierzymy głęboko w dzień dzisiejszy! Czujmy się dziećmi dnia dzisiejszego, Kochajmy dzień dzisiejszy, Wierzymy niezachwianie w wieczność naszej teraźniejszości! Mówmy prostymi słowami, Uwierźmy w świętość dobrego rymu, Nie chcemy wielkich słów, chcemy wielkiej poezji!

3. Faza podsumowująca:

- a) Nauczyciel podsumowuje wykonane zadanie, zwracając uwagę na najważniejsze postulaty skamandrytów, takie jak:
- nowy zakres tematów: zwrot ku codzienności („chcemy być poetami dnia dzisiejszego”),
 - kult życia, zachwyt dla jego najzwyczajniejszych przejawów (witalizm),
 - entuzjizm, radość życia,
 - odrzucenie narodowych i patriotycznych powinności literatury,
 - nowa koncepcja poety – człowieka z ulicy, z tłumu,
 - język poezji zbliżony do potocznego, kolokwialnego,
 - sensualizm (świat odczuwany wszystkimi zmysłami),
 - swoboda artystyczna (hasło: „czujmy się jak na wakacjach”).

Do podsumowania może wykorzystać slajd z prezentacji (załącznik nr 5).

- b) Następnie dzieli klasę na pięć grup, tworząc podpokoje na platformie komunikacyjnej. Przesyła uczniom linki do zadań w aplikacji LearningApps (załączniki 8 - 12) i podaje polecenie:

Każda grupa wykonuje jedno przydzielone zadanie (grupa I zadanie nr 1, grupa II zadanie nr 2 itd.) sprawdzające lub utrwalające uzyskaną wiedzę. Czas wykonania – 5 -10 minut. Prawidłowe odpowiedzi należy zanotować w zeszytcie. Nauczyciel decyduje o tym, które zadania wybiera spośród zamieszczonych w załącznikach. Może je też dowolnie łączyć. Należy także wyznaczyć czas na wykonanie zadania.

- c) **Praca domowa:** nauczyciel przesyła uczniom linki do zadań w aplikacji Genially (załączniki 13 – 17), które zawierają jeden wiersz wybranego poety Skamandra oraz trzy krótkie ćwiczenia. Każda z wyznaczonych wcześniej grup otrzymuje jedno zadanie. Odpowiedzi należy zapisać w zeszytach.

Uwaga: Kontynuację tematu stanowi scenariusz lekcji Na poetyckim Parnasie dwudziestolecia międzywojennego – cz. 2.

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Nauczyciel może sprawdzić wiedzę uczniów, przeprowadzając test w aplikacji Kahoot (załącznik nr 18). Załącznik nr 19 zawiera instrukcję przeprowadzenia testu.

BIBLIOGRAFIA:

culture.pl, Jarosław Iwaszkiewicz intymnie, [online], [dostęp: 11.10.2021], dostępny w Internecie: <https://culture.pl/pl/dzielo/anna-krol-rzeczy-iwaszkiewicz-intymnie>

Eustachiewicz L., Dwudziestolecie 1919–1939, WSiP, Warszawa 1982.

Klecel M., Poeta tragiczny. Jan Lechoń (1899–1956), [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/kultura/65745,Poeta-tragiczny-Jan-Lechon-18991956.html>

Klecel M., Wolność tragiczna i wspólnota polskiego losu. Kazimierz Wierzyński (1894–1969), [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/81142,Wolnosc-tragiczna-i-wspolnota-polskiego-losu-Kazimierz-Wierzynski-18941969.html>

Kwiatkowski J., Literatura Dwudziestolecia, PWN, Warszawa 1990,

Polska poezja okresu międzywojennego. Antologia, Ossolineum, Kraków 1987.

Polskie Radio, Dwójka, Heretyk na ambonie, [online], [dostęp: 5.10.2021], dostępny w Internecie: <https://www.polskieradio.pl/8/195/Artykul/606759,Heretyk-na-ambonie>

Wroczyński T., Literatura polska dwudziestolecia międzywojennego, WSiP, Warszawa 1994.

Wspomnienia o Julianie Tuwimie, red. W. Jedlicka i M. Toporowski, Czytelnik, Warszawa 1963.

Wyderka M., 125 lat temu w Drohobyczu urodził się Kazimierz Wierzyński, [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://dzieje.pl/aktualnosci/125-lat-temu-w-drohobyczu-urodzil-sie-kazimierz-wierzynski>

Zacharska J., Skamander, „Biblioteka Polonistyki”, PZWS, Warszawa 1977.

Zawada A., Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000.

Linki do zdjęć:

Julian Tuwim - <https://polona.pl/item/juljan-tuwim-ur-w-1894-r-poeta-laureat-nagrody-literackiej-m-lodzi-utwory,NzQzOTc5Mzg/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Jan Lechoń -

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jan_Lecho%C5%84#/media/File:Jan_Lecho%C5%84.jpg, [dostęp: 30.09.2021].

Kazimierz Wierzyński - <https://polona.pl/item/kazimierz-wierzynski-ur-w-1894-r-poeta-i-nowelista-laureat-nagrody-polskiego,NzQzOTc4MDE/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Antoni Słonimski -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Antoni_S%C5%82onimski#/media/Plik:Antoni_S%C5%82onimski_cropped.jpg, [dostęp: 30.09.2021].

Jarosław Iwaszkiewicz –

<https://polona.pl/item/portret-jaroslaw-iwaszkiewicza,MTE5NjYzNTc0/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Pismo Pro Arte et Studio - <https://polona.pl/item/pro-arte-et-studio-pismo-mlodziezy-akademickiej-r-3-z-13-1918,NDk5MTczNTI/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Czasopismo Skamander -

<https://polona.pl/item/skamander-miesiecznik-poetycki-r-3-z-19-kwiec-1922-t-3,NTYzMjkwMzY/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Plakat Akropolis S. Wyspiańskiego - <https://polona.pl/item/akropolis-stanislawa-wyspianskiego-w-teatrze-im-j-slowackiego-w-krakowie-29,MjYwMTI1Njg/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Czasopismo Skamander 1920 r. - <https://polona.pl/item/skamander-miesiecznik-poetycki-r-1-z-1-styczen-1920,NTYzMjkwMTc/5/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Leopold Staff - <https://polona.pl/item/leopold-staff-ur-w-1878-r-poeta-laureat-panstwowej-nagrody-literackiej-oraz,NzQwMzU2NzY/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Czasopismo Skamander 1922 r. - <https://polona.pl/item/skamander-miesiecznik-poetycki-r-3-z-20-21-maj-czerw-1922-t-3,NTYzMjkwMzc/0/#info:metadata>, [dostęp: 30.09.2021].

Portret Juliana Tuwima -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Witkacy_Julian_Tuwim.jpg#/media/Plik:Witkacy_Julian_Tuwim.jpg, [dostęp: 30.09.2021].

Portret Jana Lechonia -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Lecho%C5%84#/media/Plik:Roman_Kramsztyk_Portret_Jana_Lechonia_1919.jpg, [dostęp: 30.09.2021].

Kazimierz Wierzyński -

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0b/Kazimierz_Wierzy%C5%84ski.PNG, [dostęp: 30.09.2021].

Antoni Słonimski - <https://wielkahistoria.pl/wp-content/uploads/2020/01/Slonimski-i-Wieniawa-1024x685.jpg>, [dostęp: 30.09.2021].

Portret Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów -

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/Witkacy->

Portret_Anny_i_Jaros%C5%82awa_Iwaszkiewicz%C3%B3w.jpg, [dostęp: 30.09.2021].

ZAŁĄCZNIKI:

1. Infografika nr 1 (umieszczone na osi czasu wydarzenia historyczne i kulturowe, które ukształtowały poezję dwudziestolecia międzywojennego).
2. Podcast nr 1 skompilowany z prezentacją (wstępne informacje o ugrupowaniu Skamander oraz fragmenty artykułu z pierwszego numeru czasopisma „Skamander”).
3. Podcast nr 2 skompilowany z prezentacją (informacje o pięciu najwybitniejszych poetach Skamandra).
4. Podcast nr 3 skompilowany z prezentacją (dodatkowe informacje o skamandrytach).
5. Prezentacja w programie Power Point (cytaty o epoce, źródła przełomu w poezji, podsumowanie).
6. Infografika nr 2 (ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego w formie mapy myśli).
7. Plik z fragmentami słowa wstępnego do 1. numeru czasopisma „Skamander”.

Ćwiczenia w aplikacji LearningApps (sprawdzające lub utrwalające wiedzę o poetach i poezji Skamandra).

8. Dwudziestolecie międzywojenne – kontekst historyczny (oś czasu) [dostęp: 26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=pg14jixct21>

Link do osadzenia: `<iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pg14jixct21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>`

9. Dwudziestolecie międzywojenne – kontekst kulturowy (oś czasu) [dostęp: 26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=phpkcfkxk21>

Link do osadzenia: `<iframe src="https://learningapps.org/watch?v=phpkcfkxk21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>`

10. Poeci i „satelici” Skamandra (wykreślanka) [dostęp: 26.11.2021]

<https://learningapps.org/watch?v=pud0h5gc321>

Link do osadzenia: <iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pud0h5gc321" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>

11. Sprawdzian wiedzy o ugrupowaniu Skamander (wisielec) [dostęp: 26.11.2021]

<https://learningapps.org/watch?v=ph30zuoon21>

Link do osadzenia: <iframe src="https://learningapps.org/watch?v=ph30zuoon21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>

12. Sprawdzian wiedzy o skamandrytach (test jednokrotnego wyboru) [dostęp:

26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=pqokvyega21>

Link do osadzenia: <iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pqokvyega21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>

Ćwiczenia w aplikacji Genially (przykłady wierszy skamandrytów wraz z poleceniami ukierunkowanymi na zastosowanie posiadanej wiedzy w praktyce).

13. Wiersz Juliana Tuwima Do krytyków [dostęp: 26.11.2021]

<https://view.genial.ly/61755919c434990e00f307b9/interactive-image-polscy-skamandryci-wiersz-j-tuwima-pt-do-krytykow>

14. Wiersz Juliana Tuwima Ranyjulek [dostęp: 26.11.2021]

<https://view.genial.ly/61767130835f0c0d8f84ef52/interactive-image-polscy-skamandryci-j-tuwim-cz2>

15. Wiersz Juliana Tuwima Zapach szczęścia [dostęp: 26.11.2021]

<https://view.genial.ly/61767544384dee0d4ff96522/presentation-polscy-skamandryci-j-tuwim-cz3>

16. Wiersz Kazimierza Wierzyńskiego Skok o tyczce [dostęp: 26.11.2021]

<https://view.genial.ly/617678c3f3d1fc0d966c383b/presentation-polscy-skamandryci-kazimierz-wierzynski>

17. Wiersz Jana Lechonia Herostrates [dostęp: 26.11.2021]

<https://view.genial.ly/6177eaabef9d840de1ec9089/interactive-image-polscy-skamandryci-jan-lechon-wiersz-pt-herostrates>

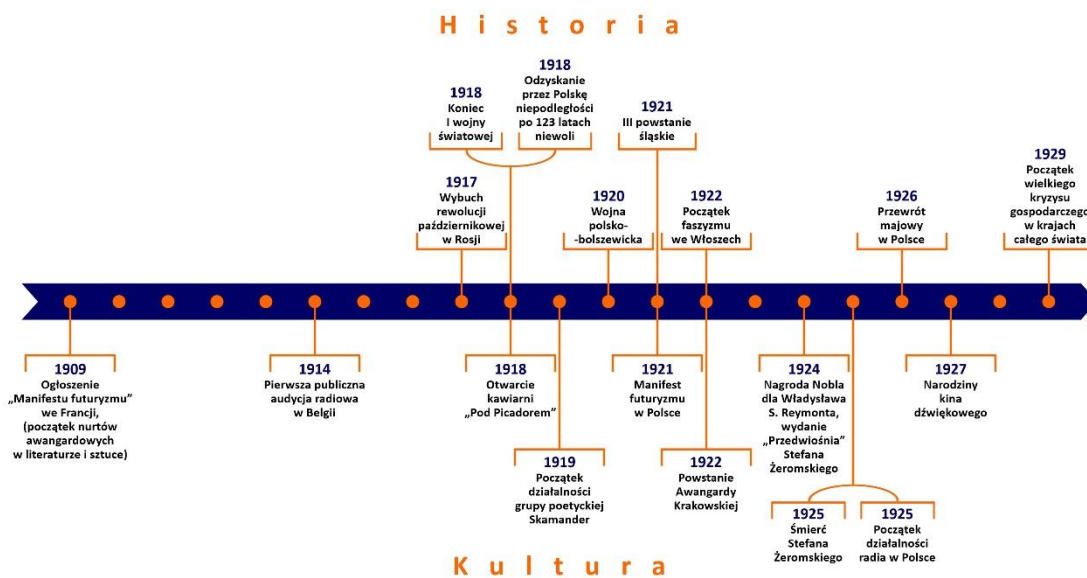
18. Link do testu w aplikacji Kahoot:

Test wiedzy o ugrupowaniu Skamander [dostęp: 26.11.2021]

<https://create.kahoot.it/share/skamander/620144e9-d17d-4c2a-97a2-81d371f30ea3>

19. Test w aplikacji Kahoot - instrukcja dla nauczyciela

HISTORYCZNY I KULTUROWY KONTEKST POEZJI DWUDZIESTOLECIA MIĘDZYWOJENNEGO

autor: Paweł Włodarczyk
źródło: opracowanie własne

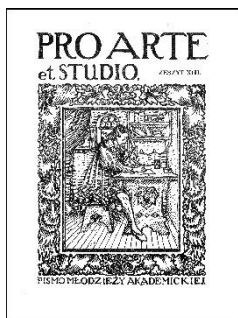

Pierwszy slajd

Ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego

Skamander

Czas i okoliczności powstania

„Pro Arte et Studio”, czasopismo literackie, współautor Edward Boye

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

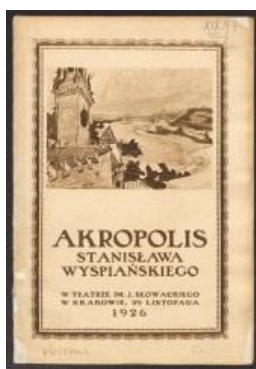
Skamander to najślynniejsze ugrupowanie dwudziestolecia międzywojennego, które zaczęło swoją działalność w Warszawie na przełomie lat 1919–1920, a formowało się wokół studenckiego czasopisma „Pro Arte et Studio”. Założycielami tej grupy byli młodzi poeci, których łączyły silne więzi artystyczno-towarzyskie zapoczątkowane wspólnymi występami w kawiarni literackiej „Pod Picadorem” otwartej w 1918 r. Słynną „wielką piątkę” Skamandra tworzyli: Julian Tuwim, Antoni Słonimski, Jarosław Iwaszkiewicz, Kazimierz Wierzyński, Jan Lechoń. W grudniu 1919 r. podczas wieczoru autorskiego oznajmili publiczności powstanie nowej grupy poetyckiej.

Nazwa

„Skamander”, miesięcznik poetycki, okładka czasopisma, r. 3, z. 19, współautor Władysław Zawistowski

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Stanisław Wyspiański, Akropolis

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Nazwa ugrupowania, której pomysłodawcą był Jan Lechoń, pochodzi od mitologicznej rzeki Skamander opływającej starożytną Troję i jednocześnie jest bezpośrednim nawiązaniem do słów z III aktu dramatu Stanisława Wyspiańskiego pt. Akropolis: „Skamander połyska wiślaną świetlącą się falą”. W ten sposób skamandrycy chcieli wyrazić swój szacunek dla tradycji oraz dorobku literackiego z przeszłości.

Czasopismo skamandrytów

„Skamander”, miesięcznik poetycki, okładka pierwszego numeru czasopisma, styczeń 1920, współautor Władysław Zawistowski

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

W styczniu 1920 r. ukazał się pierwszy numer czasopisma o tytule takim samym jak nazwa grupy – „Skamander”. Jest to własny miesięcznik literacki ugrupowania. Na jego łamach „wielka piątka” poetów będzie publikować swoje wiersze i twórczość satyryczną. Czasopismo ukazywało się w latach 1920–1928 oraz 1935–1939.

Patron

Leopold Staff, pocztówka

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Duchowym patronem Skamandra był Leopold Staff (1878–1957), jeden z najwybitniejszych poetów polskich XX wieku, artysta słowa i piewca codzienności. Jego twórczość stała się literackim wzorem dla młodych poetów.

Grupa „programowo-bezprogramowa”

„Skamander”, miesięcznik poetycki, okładka czasopisma, r. 3, z. 20/21, współautor Władysław Zawistowski

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Deklaracja poetycka skamandrytów ogłoszona w słowie wstępnym do pierwszego numeru czasopisma „Skamander” (1920 r., nr 1).

„Nie występujemy z programem, gdyż programy są zawsze spojrzeniem wstecz, są dzieleniem nieobliczalnego życia przez znane. Można mówić o programie niedzielnej wycieczki za miasto, (...) my, którzy nie wiemy, kędy powiodą nas jutro nieposłuszne, a odkrywcze stopy, nie kreślimy programu. Świat jest przed nami! (...). Wierzymy głęboko w dzień dzisiejszy, którego dziećmi wszyscy się czujemy. (...) dlatego kochamy dzień dzisiejszy niezachwianą, pierwszą miłością, jesteśmy i chcemy być jego dziećmi. (...).

(...). Największą nowiną jest cały dzisiejszy świat, jest życie współczesne, jesteśmy my sami; (...).

Wierzymy więc w dzień dzisiejszy, w jego wartość, osobliwość i powagę, wierzymy we wstającą nową sztukę, która będzie krzykiem tego pokolenia, (...). Wierzymy niezachwianie w wieczność naszej teraźniejszości, w nieskończoność skończonej duszy ludzkiej, w nieprzemijanie przelotnych słów, niezniszczalność kruchych kształtów. W tej wierze chcemy być słowem dnia dzisiejszego, chcemy tworzyć i budzić zachwyt nowoczesnego człowieka, chcemy w dziele naszym zawrzeć, świadomą lub nieświadomą siebie, jego i naszą miłość, chcemy śpiewać nowy świat i uczyć go pieśni o sobie. Chcemy raz jeszcze, ale raz jedyny i niebywały, ukazać wiośniany oddech poranków i płynny smutek wieczorów, dziki marsz żelaznych pociągów i rezedowy zapach księżycowych światła, rozwichrzony zgiełk wielkowiejskiej ulicy i miękki spokój białych dworców przysłoniętych sadami,— wszystko to wchłonąć w siebie i mówić słowem prostym, a szerokim jak rozwarcie matczyńskich ramion. Chcemy

być poetami dnia dzisiejszego, i w tem nasza wiara i cały nasz „program”.

(...) wierzymy niezachwianie w świętość dobrego rymu (...).

(...). I choćby pieśń ta mówiła tylko o rzeczach tak przemijających i tak niegodnych spojrzenia, jak krople porannej rosy, drżącej gwiazdami na puszystych trawach, nie zawstydzimy się jej i nie zaprzemy, gdyż będzie ona prawdą i pracą naszych dusz i oczu dość bystrych, by w świecącej kropli ujrzeć wielką niepomniejszoną twarz świata. Nie chcemy wielkich słów, chcemy wielkiej poezji; wówczas każde słowo stanie się wielkie”.

„Skamander” 1920, z.1., cytata za: J. Zacharska, Skamander, „Biblioteka Polonistyki”, PZWS, Warszawa 1977, s.104–108.

Pierwszy slajd

Ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego

Skamander

Drugi slajd

„Nigdy nie było tak pięknej plejady”.

Czesław Miłosz, Traktat poetycki

JULIAN TUWIM

Julian Tuwim, ilustracja

Źródło: polona.pl, domena publiczna, [dostęp: 10.10.2021].

Julian Tuwim to jeden z najwybitniejszych polskich poetów, cieszący się ogromną popularnością w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Był współtwórcą Skamandra, kawiarni literackiej „Pod Picadorem” oraz kilku czasopism literackich. To nie tylko poeta, ale także autor tekstów kabaretowych, satyrycznych i politycznych oraz tłumacz literatury rosyjskiej, francuskiej, niemieckiej i łacińskiej. Pierwsze tomiki jego wierszy, Czyhanie na Boga (1918 r.) i Sokrates tańczący (1920 r.), przyniosły mu ogromną popularność. Zasłynął też jako twórca znanych wierszy dla dzieci, jak np. Lokomotywa, Ptasię radio. Śmiało można nazwać go mistrzem w wykorzystywaniu walorów polskiego języka, zwłaszcza brzmieniowych i słowotwórczych. Jego poezję cechują: błyskotliwość treści i formy, specyficzny humor, ekwilibrystyka słowna oraz śmiałość w czerpaniu z zasobów słownictwa.

Ciekawostki:

- Swoje utwory podpisywał licznymi (było ich ponad 40), najczęściej zabawnymi pseudonimami, np.: Madam Ickiewicz, Atoli, Czyliżem, Fra Filippo Sconoppi, Ikacy Ikacewicz.
- Jest autorem słów słynnego przedwojennego szlagieru Miłość ci wszystko wybaczy śpiewanego przez Hankę Ordonównę.

JAN LECHOŃ

Jan Lechoń, fotografia, autor nieznany

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna, [dostęp: 30.09.2021].

Jan Lechoń – to pseudonim literacki Leszka Serafinowicza, poety, prozaika, krytyka literackiego i teatralnego, współzałożyciela nie tylko kawiarni literackiej „Pod Picadorem” oraz kabaretu literackiego o tej samej nazwie, ale przede wszystkim grupy poetyckiej Skamander. Lechoń to także twórca i redaktor kilku popularnych czasopism literackich („Cyrulik Warszawski”, „Skamander”, „Wiadomości Literackie”). To on w wierszu Herostrates wołał: „A wiosną niechaj wiosnę, nie Polskę zobaczę”, zachęcając do wyzwolenia poezji z tematyki narodowej, ale jednocześnie fascynacji tą tematyką ulegał, czego wyrazem stał się pierwszy tom jego wierszy Karmazynowy poemat (1920 r.) przyjęty z wielkim entuzjazmem. Drugi tom poezji Srebrne i czarne (1924 r.) przykuwał z kolei uwagę kunsztowną formą językową oraz niezwykle połączaniem tematyki miłości, śmierci i grzechu.

Ciekawostki:

- To on wymyślił nazwę Skamander dla swojego ugrupowania poetyckiego.
- W latach 30. był attaché kulturalnym polskiej ambasady w Paryżu.

KAZIMIERZ WIERZYŃSKI

Kazimierz Wierzyński, ilustracja

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna, [dostęp: 5.10.2021].

Kazimierz Wierzyński – to kolejny skamandryta, który podobnie jak inni twórcy tego ugrupowania najpierw publikował w czasopiśmie studenckim „Pro Arte et Studio”, występował w kawiarni artystycznej „Pod Picadorem”, a potem współpracował z licznymi pismami i gazetami lat 20. i 30. Jego debiutancki tomik *Wiosna i wino* (1919 r.) utrzymany w nastroju radości i entuzjazmu przyniósł mu ogromną popularność. Ten pełen optymizmu ton obecny był także w kolejnym zbiorze wierszy *Wróble na dachu* (1921 r.).

Ciekawostki:

- W czasie wojny polsko - bolszewickiej był oficerem do spraw propagandy w Biurze Prasowym Naczelnego Dowództwa.
- Wyjątkowym osiągnięciem poety było otrzymanie w 1928 r. za tom poezji *Laur olimpijski* złotego medalu w Olimpijskim Konkursie Sztuki i Literatury podczas IX Olimpiady w Amsterdamie.

ANTONI SŁONIMSKI

Antoni Słonimski, wizerunek z pocztówki wyd. w 1933 r., autor nieznany

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna, [dostęp: 30.09.2021].

Antoni Słonimski – poeta, dramatopisarz, prozaik, felietonista, krytyk filmowy i teatralny, współtwórca kabaretu i kawiarni literackiej „Pod Picadorem”. Oprócz kunsztownych wierszy skupionych wokół tematów sztuki i artyści pisał utwory ekspresjonistyczne o buntowniczym charakterze wydane w tomie Czarna wiosna, w którym podjął temat roli poety w niepodległej Polsce. W jednym z poematów demonstracyjnie pisał: „Ojczyzna moja wolna, wolna, więc zrzucam z ramion płaszcz Konrada”, pokazując, że niepodległość państwa otwiera twórcom drzwi do tematyki dnia codziennego.

Ciekawostki:

- Pisał teksty do znanych warszawskich kabaretów: „Qui pro quo”, „Cyrulik Warszawski”, „Czarny Kot”, „Perskie oko”.
- Prawa majątkowe do swoich utworów zapisał w testamencie Zakładowi dla Niewidomych w Laskach.

JAROSŁAW IWASZKIEWICZ

Jarosław Iwaszkiewicz, fotografia

Źródło: polona.pl, domena publiczna, [dostęp: 30.09.2021].

Jarosław Iwaszkiewicz – poeta, prozaik, dramatopisarz, tłumacz. Podobnie jak inni twórcy Skamandra publikował w czasopiśmie „Pro Arte et Studio”, uczestniczył w występach kabaretowych kawiarni „Pod Picadorem”, współpracował z popularnymi czasopismami literackimi. Pełnił też funkcję sekretarza marszałka Sejmu Macieja Rataja oraz był dyplomatą w Kopenhadze i Brukseli. Cechy jego poezji pierwszych lat niepodległości to: estetyzm (dbałość o kształt artystyczny) i zmysłowość, które dały początek dwóm charakterystycznym nurtom: klasycznemu i dionizyjskiemu. Równocześnie tworzył realistyczną prozę w postaci opowiadań (Panny z Wilka, Brzezina) i powieści (saga Sława i chwała).

Ciekawostki:

- Otrzymał (wraz z żoną) odznaczenie Sprawiedliwy wśród Narodów Świata za pomoc udzielaną Żydom podczas II wojny światowej.
- Był czterokrotnie nominowany do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury.

Pierwszy slajd

**„Wielka piątka” Skamandra,
czyli niezwykli poeci i słynni celebryci
we wspomnieniach i opiniach**

Drugi slajd

„Byli modni, popularni, wielbieni. Żaden ze starszych poetów nie dorównywał im rozgłosem, ani Staff, ani Kasprówicz czy Tetmajer. Ich pierwsze, a potem następne tomiki wierszy rozchwytywano”.

A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 42.

JULIAN TUWIM

Stanisław Ignacy Witkiewicz, Portret Juliana Tuwima, 1929

Źródło: domena publiczna, [dostęp: 29.09.2021].

O Tuwimie

Irena Tuwim, siostra poety:

„Julek nie miał zwyczaju celebrowania swojej osoby, nie onieśmiał otoczenia, nie przytłaczał swoją wielkością. Przystępny dla każdego, kto się do niego zwracał, nieraz dawał się zanudzać i zamęczać cudzymi sprawami. Dostawał każdego dnia mnóstwo listów od najbardziej nieprawdopodobnych osób, często w najbardziej nieprawdopodobnych sprawach, i z ogromną skrupulatnością odpisywał na wszystkie, starając się w miarę możliwości każdemu przyjść z pomocą. Nie zbywał ludzi słowami. Nie uprawiał tego, co nazywał „załatwianiem spraw za pomocą słów”. Był konkretny, szybki w reakcjach. Bawiła go rola dobrej wróżki, która ma dar spełniania życzeń. Chciał olśniewać i uszczęśliwiać. Potrzebne mu to było do życia”.

Wspomnienia o Julianie Tuwimie, red. W. Jedlicka i M. Toporowski, Warszawa 1963. Cytat za:

Fundacja im. Juliana Tuwima i Ireny Tuwim, [online], [dostęp: 29.09.2021], dostępny

w Internecie: <http://www.tuwim.org/index.php?s=7>

JAN LECHOŃ

Roman Kramsztyk, Portret Jana Lechonia, 1919

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna, [dostęp: 30.09.2021].

O Lechoniu

Marek Klecel, doktor nauk humanistycznych, historyk, wykładowca:

„Piekielnie zdolny młodzieniec, natchniony skamandryta, wreszcie emigrant nieprzejednany wobec komunistów. Bogata twórczość Lechonia to klucz do poznania zarówno życia poety, jak i całego pokolenia Polaków budujących II RP, a później doświadczonych przez wojnę i wygnanie”.

Klecel M., Poeta tragiczny. Jan Lechoń (1899–1956), [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/kultura/65745,Poeta-tragiczny-Jan-Lechon-18991956.html> (Tekst pochodzi z nr 1–2/2019 „Biuletynu IPN”)

KAZIMIERZ WIERZYŃSKI

Kazimierz Wierzyński, fotografia, autor nieznany

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna, [dostęp: 30.09.2021].

O Wierzyńskim

„Jeden z największych polskich poetów XX wieku – Kazimierz Wierzyński – nazywany był „młodszym bratem po piórze Juliusza Słowackiego” (...) Zbigniew Herbert powiedział o Wierzyńskim, że to poeta jak „sejsmograf zapisujący dołę narodu”. (...) Wyrazem fascynacji sportem Wierzyńskiego były również wiersze. Zebrał je w tomie "Laur olimpijski", za który zdobył złoty medal IX Letnich Igrzysk Olimpijskich w Amsterdamie. (...) Antoni Słonimski powiedział wówczas o Wierzyńskim, że jest "najlepszym poetą wśród sportowców i najlepszym sportowcem wśród poetów".”

Wyderka M., 125 lat temu w Drohobyczu urodził się Kazimierz Wierzyński, [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://dzieje.pl/aktualnosci/125-lat-temu-w-drohobyczu-urodzil-sie-kazimierz-wierzynski>

Wierzyński o sobie

„Lato 1918 r. – pisał – pierwsze lato spędzone w nieznanym mi dotychczas Warszawie (pierwsze od 1915 r. lato na wolności), pierwsze lato niewyzwolonej przedtem swobody, lato nieprzytomnego zachłyśnięcia się życiem, upojenia i mówiąc trzeźwo: szaleństwa – wypełniły mi wiersze. Pisałem je masami, złe i niezłe, dniem i nocą, w nieustającym podnieceniu. Po prostu wiersze ciekły mi jak krew z nosa. Poprawiałem stare, przywiezione z niewoli, pisałem nowe – bez opamiętania, bez troski o szlif artystyczny, byle pisać, byle zadowolić potrzebę pisania, tę niezwykłą rozkosz, z której nie w pełni zdawałem sobie sprawę. W ogóle nie wiedziałem, co się ze mną dzieje”.

Wierzyński K., Pamiętnik poety, Warszawa 2018, s. 75. Cytat za: M. Klecel, Wolność tragiczna i wspólnota polskiego losu. Kazimierz Wierzyński (1894–1969), [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/81142,Wolnosc-tragiczna-i-wspolnota-polskiego-losu-Kazimierz-Wierzynski-18941969.html> (Tekst pochodzi z numeru 6/2019 „Biuletynu IPN”.)

ANTONI SŁONIMSKI

Antoni Słonimski (pierwszy od lewej), Zula Pogorzelska i Bolesław Wieniawa-Długoszowski na zdjęciu z 1930 roku, źródło: domena publiczna, [dostęp: 5.10.2021].

Słonimski o sobie

„Złapałem poezję i literaturę jak łapie się katar czy grypę”.

Cytat za: Polskie Radio, Literat. Jak Antoni Słonimski zaraził się poezją, [online], [dostęp: 30.09.2021], dostępny w Internecie: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2404087,Literat-Jak-Antoni-Slonimski-zarazil-sie-poezja>

O Słonimskim

„Lekturę „Wiadomości Literackich” – ważnego przedwojennego pisma kulturalnego – zaczynało się od „Kronik tygodniowych” Antoniego Słonimskiego. Wiele lat później, w zupełnie innej rzeczywistości społeczno-politycznej, czytelnicy „Tygodnika Powszechnego” zaczęli lekturę pisma od... felietonów Antoniego Słonimskiego. Dzieje życia tego znakomitego poety, felietonisty, dramaturga, krytyka teatralnego, prozaika to fascynująca opowieść o złożoności ludzkiej natury i – skomplikowanej historii naszego kraju”.

Polskie Radio, Dwójka, Heretyk na ambonie, [online], [dostęp: 5.10.2021], dostępny w Internecie: <https://www.polskieradio.pl/8/195/Artykul/606759,Heretyk-na-ambonie>

JAROSŁAW IWASZKIEWICZ

Witkacy, Portret Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów, 1922

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna, [dostęp: 30.09.2021].

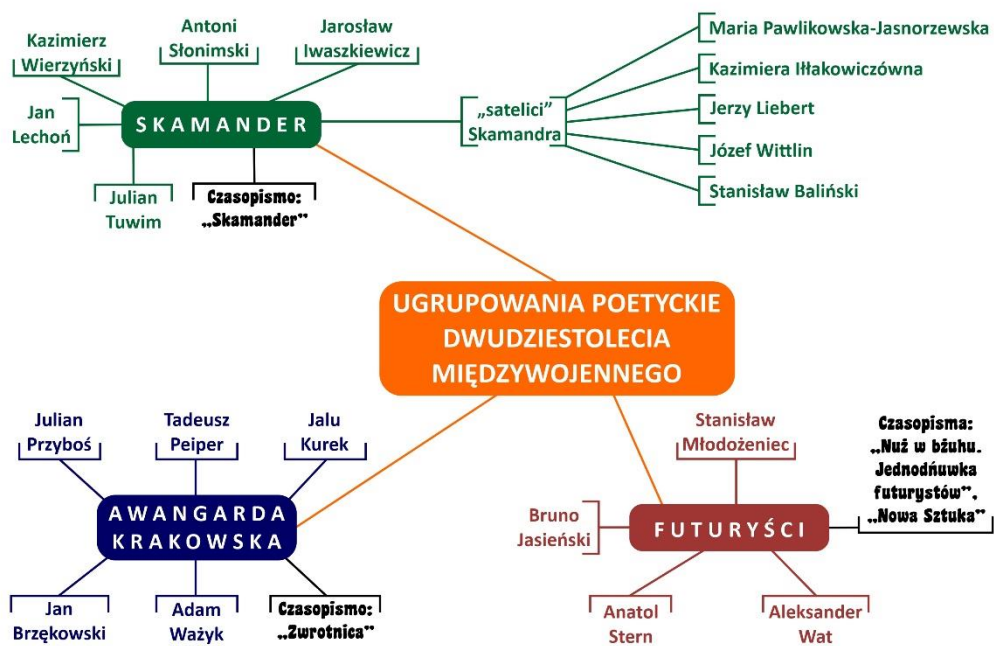
O Iwaszkiewiczu

Anna Król, autorka książki Spotkać Iwaszkiewicza. Nie-biografia:

„W gabinecie, który jako jedyny w całym domu mówi coś więcej o guście właściciela, zgromadzono wszystko, co pisarzowi było naprawdę bliskie i czego za nic w świecie nie chciałby wyrzucić, nawet jeśli nie przedstawiało sobą zbyt wielkiej wartości.

Takim sposobem na dziewiętnastowiecznych regałach, obok historycznego wydania Słownika języka polskiego Samuela Bogumiła Lindego, egzemplarza Pana Tadeusza Adama Mickiewicza z 1834 roku czy pierwodruków Słowackiego, można zobaczyć kurpiowskiego kogutka i stare poźółkle gazety (...) w szufladach zalegają pojedyncze zaśniedziałe monety (...), a także rachunki z pralni, guziki i temperówka”.

Źródło: culture.pl, Jarosław Iwaszkiewicz intymnie, [online], [dostęp: 11.10.2021], dostępny w Internecie: <https://culture.pl/pl/dzielo/anna-krol-rzeczy-iwaszkiewicz-intymnie>

autor: Paweł Włodarczyk
 źródło: opracowanie własne

- Przeczytaj zamieszczone w załączniku (również w podcaście nr 1) fragmenty słowa wstępnego do pierwszego numeru „Skamandra”.
- Wypisz z nich w formie haseł (równoważniki zdań, zdania wykrzyknikowe lub w trybie rozkazującym) postulaty młodych poetów, które mają charakter programowy.
- Trzy hasła zamieść na Padlecie (lub na czacie), aby każdy mógł się z nimi zapoznać.

Słowo wstępne do pierwszego numeru czasopisma „Skamander” (1920 r., nr 1), (fragmenty).

„Nie występujemy z programem, gdyż programy są zawsze spojrzeniem wstecz, są dzieleniem nieobliczalnego życia przez znane. Można mówić o programie niedzielnej wycieczki za miasto, (...) my, którzy nie wiemy, kędy powiodą nas jutro nieposłuszne, a odkrywcze stopy, nie kreślimy programu. Świat jest przed nami! (...).

Wierzymy głęboko w dzień dzisiejszy, którego dziećmi wszyscy się czujemy. (...) dlatego kochamy dzień dzisiejszy niezachwianą, pierwszą miłością, jesteśmy i chcemy być jego dziećmi. (...).

Największą nowiną jest cały dzisiejszy świat, jest życie współczesne, jesteśmy my sami; (...).

Wierzymy więc w dzień dzisiejszy, w jego wartość, osobliwość i powagę, wierzymy we wstającą nową sztukę, która będzie krzykiem tego pokolenia, (...). Wierzymy niezachwianie w wieczność naszej teraźniejszości, w nieskończoność skończonej duszy ludzkiej, w nieprzemijanie przelotnych słów, niezniszczalność kruchych kształtów. W tej wierze chcemy być słowem dnia dzisiejszego, chcemy tworzyć i budzić zachwyty nowoczesnego człowieka, chcemy w dziele naszym zawrzeć, świadomą lub nieświadomą siebie, jego i naszą miłość, chcemy śpiewać nowy świat i uczyć go pieśni o sobie.

Chcemy raz jeszcze, ale raz jedyny i niebываły, ukazać wiośniany oddech poranków i płynny smutek wieczorów, dziki marsz żelaznych pociągów i rezedowy zapach księżycowych światła, rozwichrzony zgiełk wielkowiejskiej ulicy i miękki spokój białych dworców przysłoniętych sadami,— wszystko to wchłonąć w siebie i mówić słowem prostym, a szerokim jak rozwarcie matczyńskich ramion. Chcemy być poetami dnia dzisiejszego, i w tym nasza wiara

i cały nasz „program”. (...) wierzymy niezachwianie w świętość dobrego rymu (...). I choćby pieśń ta mówiła tylko o rzeczach tak przemijających i tak niegodnych spojrzenia, jak krople porannej rosy, drżącej gwiazdami na puszystych trawach, nie zawstydzimy się jej i nie zaprzemy, gdyż będzie ona prawdą i pracą naszych dusz i oczu dość bystrych, by w świecącej kropli ujrzeć wielką niepomniejszoną twarz świata. Nie chcemy wielkich słów, chcemy wielkiej poezji; wówczas każde słowo stanie się wielkie”.

„Skamander”, 1920, z. 1, cytata za: J. Zacharska, Skamander, „Biblioteka Polonistyki”, PZWS, Warszawa 1977, s. 104–108.

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

do kształcenia na odległość dla nauczycieli języka polskiego szkoły ponadpodstawowej

Materiał opracowany w ramach grantu przez Agnieszkę Grudzińską,
nauczyciela-konsultanta Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM”
w Częstochowie

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ

2 z 2

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA:

uczniów klasy III szkoły ponadpodstawowej II semestr

PROWADZONYCH PRZEZ:

nauczyciela języka polskiego

TEMAT:

Na poetyckim Parnasie dwudziestolecia międzywojennego – cz. 2.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów,
- rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces,
- rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa,
- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji,
- wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- rozwijanie zainteresowań humanistycznych,
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej,
- rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach,
- rozróżnia grupę literacką i pokolenie literackie; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok,
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej,
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy,
- określa intencję wypowiedzi jako aktu o dwóch znaczeniach: dosłownym i implikowanym,
- zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji,
- porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie, syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach,
- wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny.

METODY PRACY:

- techniki multimedialne,
- flipped classroom,
- prezentacja multimedialna,
- wykład z wykorzystaniem infografiki,
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- MS Teams (lub inna platforma komunikacyjna),
- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do Internetu,
- zasoby multimedialne (podcasty skompilowane z prezentacją),
- infografiki,
- wirtualna tablica (Padlet),
- ćwiczenia interaktywne w aplikacji LearningApps i na platformie ZPE

- test w aplikacji Kahoot.

PRZEWIDYWANY CZAS:

45 minut (w tym 15 minut pracy własnej ucznia)

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Przed lekcją:

Do lekcji zdalnej nauczyciel wprowadza elementy lekcji odwróconej, które pozwolą przygotować uczniów do omawianego zagadnienia. Przed zajęciami (np. dzień wcześniej) przesyła uczniom (np. na skrzynki mailowe) następujące materiały:

- jeden podcast zintegrowany z prezentacją (załącznik nr 1) wprowadzający do tematu lekcji (wstępne informacje o dwóch ugrupowaniach poetyckich dwudziestolecia międzywojennego: Awangardzie Krakowskiej i futurystach)
- dwie infografiki zawierające podstawowe informacje o Awangardzie Krakowskiej (załącznik nr 2) oraz o futurystach (załącznik nr 3) wraz z zadaniem do wykonania:

Zadanie przed lekcją:

- Zapoznaj się z umieszczonymi na infografikach informacjami na temat dwóch ugrupowań okresu dwudziestolecia międzywojennego.
 - Następnie na podstawie dostępnych źródeł napisz notatkę biograficzną o wybranym przedstawicielu Awangardy Krakowskiej i futurystów.
 - Infografiki wydrukuj i wklej do zeszytu.
- opcjonalnie: przed lekcją zdalną nauczyciel tworzy w aplikacji Padlet wirtualną tablicę, którą może wykorzystać podczas zajęć.

4. Faza wprowadzająca:

- e) Nauczyciel loguje się na platformę komunikacyjną, sprawdza listę obecności, prosi o włączenie kamer. Przypomina, jakie materiały zostały wcześniej przesłane oraz jakie zadanie należało wykonać przed lekcją zdalną.
- f) Podaje temat lekcji i przedstawia jej cele:
 - poznacie dwie kolejne grupy poetyckie działające w Polsce w latach 20. XX wieku: Awangardę Krakowską i futurystów,

- dowiedziecie się, jak powstały, kto je tworzył, skąd pochodzą ich nazwy, jakie czasopisma były miejscem ich publikacji,
 - będziecie umieli określić i rozpoznać charakterystyczne cechy wierszy Awangardy Krakowskiej i futurystów,
 - będziecie wiedzieli, o czym twórcy tych ugrupowań pisali w swoich manifestach i jakie zmiany w poezji postulowali.
- g) Udostępnia ekran, na którym pokazuje przesłaną infografikę dotyczącą Awangardy Krakowskiej (załącznik nr 2) i futurystów (załącznik nr 3). Będą one ilustracyjną bazą do krótkiego wykładu, który uporządkuje wiedzę uczniów na temat tych ugrupowań. Podczas wykładu nauczyciel prosi wybranych uczniów o przeczytanie przygotowanych w domu notatek na temat poetów tworzących Awangardę Krakowską oraz grupę futurystów (mogą one być uzupełnieniem podawanych treści). Nauczyciel powinien odwoływać się do wiedzy pozyskanej przez uczniów dzięki wysłuchaniu podcastu, zadając wskazanym osobom pytania dotyczące zamieszczonych tam treści, np.:
- Jacy poeci należeli do ugrupowania?
 - Jakie czasopismo stanowiło trybunę ich wypowiedzi?
 - Jakie cechy są charakterystyczne dla ich poezji?
 - Kto należał do poszczególnych ugrupowań?

5. Faza realizacyjna:

- a) Tę fazę lekcji zdalnej nauczyciel może rozpocząć od zacytowania wypowiedzi pisarzy lub znawców epoki dwudziestolecia międzywojennego (nauczyciel może je przeczytać lub także pokazać na udostępnionym ekranie w formie krótkiej prezentacji - załącznik nr 4).

Proponowane cytaty rozpoczynające realizacyjną fazę lekcji:

– o Awangardzie Krakowskiej:

- „Uwolniłem moją sztukę od terroru leniwego czytelnika”. (Tadeusz Peiper, cytaty za: A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 60);
- „Zamiast słów wypowiedzianych z emocjonalną przesadą awangardziści uznawali za podstawowy budulec wiersza skondensowane zdanie,

zдание wymagające od czytelnika ponawianej lektury i umiejętności rozwiązywania szyfru. Poeta powinien być dobrym rzemieślnikiem, „słowiarzem” (termin Peipera), który pracuje w materii językowej jak stolarz w drewnie, piekarz w mące”. (L. Eustachiewicz, Dwudziestolecie 1919–1939, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1990, s. 82);

- „Nowatorstwo najbardziej oryginalne (...) i uwiecznione najwybitniejszymi osiągnięciami artystycznymi – stało się udziałem Awangardy Krakowskiej, (...). Ideałowi zabawy przeciwstawiła ideał pracy. Absolutnej wolności poetyckiej – surowy rygor. Poetyce nieodpowiedzialnego wykrzykiwania słów działających bezpośrednio na emocje – poetykę zaszyfrowanego, skondensowanego zdania, które trzeba czytać parokrotnie”. (J. Kwiatkowski, Literatura Dwudziestolecia, PWN, Warszawa 1990, s. 71).

– o futurystach:

- „(...) na wielu polach kierunek ten dokonał gwałtownego przełomu i w niejednym punkcie posunął eksperyment poetycki do granic dziś jeszcze rzadko lub w ogóle nieprzekraczanych”. (J. Kwiatkowski, Literatura Dwudziestolecia, PWN, Warszawa 1990, s. 71).
- „Futuryzm pozostawił po sobie przede wszystkim «Słowa na wolności» i wiedzę, że kultura XX-wieczna przybiera nową postać kultury masowej”. (A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 50).

b) Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy, tworząc podpokoje na platformie komunikacyjnej. Dwie grupy będą pracować z wykorzystaniem Padletu, a dwie z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

c) Następnie nauczyciel przesyła dwóm grupom dwa linki do wirtualnych tablic utworzonych w aplikacji Padlet, na których będą zamieszczać odpowiedzi do zadania (opcjonalnie mogą to robić na czacie). Każda z grup ma do dyspozycji jedną tablicę wirtualną. Przykładowe nazwy tablic:

Manifest Awangardy Krakowskiej, Manifest futurystów.

Tablice należy przygotować przed lekcją, aby wcześniej wygenerować link gotowy do przesłania ich podczas lekcji.

- d) Pierwsza grupa otrzymuje też (np. poprzez opcję „Pliki” na platformie MS Teams) zamieszczone w pliku fragmenty manifestu Awangardy, a druga manifestu futurystów (załączniki 5 i 6).

Zadania dla uczniów (również zamieszczone w plikach z tekstami do przeczytania) są następujące:

- Przeczytaj zamieszczone w pliku fragmenty manifestu ugrupowania.
- Wypisz z nich w formie haseł (równoważniki zdań, zdania wykrzyknikowe lub w trybie rozkazującym) postulaty młodych poetów, które mają charakter programowy.
- Hasła zamieść na Padlecie (lub na czacie), aby każdy mógł się z nimi zapoznać.

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

Grupa 1.

Miasto jako nowy rodzaj piękna.

Niech masa-tłum wpłynie na sztukę odnawiająco!

Maszyna sposobem przepostaciowania sztuki.

Niech metafora przekształca doznania i przetwarza je na nową rzeczywistość!

Metafora ekonomicznym środkiem wyrazu.

Grupa 2.

Stenografia ideałem pisma.

Skreślmy z alfabetu zbędne litery: ó i rz.

Oczyśćmy pisownię polską z balastu zbędnych znaków.

Ustanawiamy pisownię ściśle fonetyczną!

Pozbądźmy się ortograficznych dziwactw!

- e) Grupy trzecia i czwarta otrzymują pliki z wybranymi wierszami poetów awangardowych i futurystycznych (Julian Przyboś Z Tatr, Bruno Jasieński But w butonierce) (załączniki 7 i 8). Mogą też odnaleźć wskazane wiersze w dowolnych źródłach internetowych (np. wolnelektury.pl). Oprócz wierszy uczniowie otrzymują linki do ćwiczeń interaktywnych, które zawierają polecenia związane z analizą treści lub formy wierszy (załączniki 9 - 12). Nauczyciel podaje też grupom polecenia dodatkowe dotyczące interpretacji wierszy (również zamieszczone w plikach z tekstami do przeczytania):

Grupa 3. (wiersz Juliana Przybosa Z Tatr).

- Jakie znaczenia kryją się w „spiętrzonej” metaforze: „Jak trudno w zaciśniętej pięści pochować Zamarłą”?
- Co może oznaczać słowo „Zamarła”?
- W jaki sposób zostały opisane miejsce tragedii i upadek taterniczki?

Grupa 4. (wiersz Brunona Jasieńskiego But w butonierce)

- Kim jest podmiot liryczny wiersza? Jak można go scharakteryzować?
- Na czym polega prowokacyjny charakter wiersza?

Czas na wykonanie zadania: 15 minut.

6. Faza podsumowująca:

- d) Nauczyciel podsumowuje wykonane zadanie w następujący sposób:
- Odczytuje i omawia zamieszczone na Padletach odpowiedzi uczniów z grupy pierwszej i drugiej.
 - Porządkuje odpowiedzi i zwraca uwagę na najważniejsze cechy poezji obu ugrupowań oraz na najbardziej istotne fragmenty analizowanych manifestów programowych.
 - W czasie omawiania poleca wszystkim uczniom zanotowanie w punktach haseł programowych obu ugrupowań.
 - Następnie prosi uczniów z grupy trzeciej i czwartej o udzielenie odpowiedzi do podanych poleceń oraz podanie rozwiązań do ćwiczeń interaktywnych. Przed wysłuchaniem wypowiedzi uczniów nauczyciel udostępnia omawiane wiersze na ekranie komputera i odczytuje je (uczniowie z pozostałych grup mogą dzięki temu zapoznać się z treścią wierszy).
- e) Praca domowa: nauczyciel przesyła uczniom linki do zadań w aplikacji LearningApps (załączniki 13 – 17), które będą formą sprawdzenia i utrwalenia wiedzy. Nauczyciel decyduje o tym, które zadania wybiera spośród zamieszczonych w załącznikach.

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Nauczyciel może sprawdzić wiedzę uczniów, przeprowadzając test w aplikacji Kahoot (załącznik nr 18). Załącznik nr 19 zawiera instrukcję przeprowadzenia testu.

BIBLIOGRAFIA:

culture.pl, Julian Przyboś, [online], [dostęp: 11.10.2021], dostępny w Internecie: <https://culture.pl/pl/tworca/julian-przybos>

culture.pl, Bruno Jasieński, [online], [dostęp: 11.10.2021], dostępny w Internecie: <https://culture.pl/pl/tworca/bruno-jasienski>

Eustachiewicz L., Dwudziestolecie 1919–1939, WSiP, Warszawa 1982.

B. Jasieński, But w butonierce [online], [dostęp: 28.10.2021], dostępny w Internecie: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/but-w-butonierce-but-w-butonierce.html>

Kwiatkowski J., Literatura Dwudziestolecia, PWN, Warszawa 1990.

Polska poezja okresu międzywojennego. Antologia, Ossolineum, Kraków 1987.

J. Przyboś, Z Tatr [w:] Poezja polska okresu międzywojennego. Antologia, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987, s. 351.

Wroczyński T., Literatura polska dwudziestolecia międzywojennego, WSiP, Warszawa 1994.

Zawada A., Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000.

<https://polona.pl/item/zwrotnica-czasopismo-kierunek-sztuka-terazniejszosci-1923-nr-5-czerwiec,NjA4Mjk1MzI/0/#info:metadata>

Linki do zdjęć:

Julian Przyboś -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Julian_Przybo%C5%9B#/media/Plik:Julian_Przybos.jpg

Tadeusz Peiper - [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tadeusz_Piper_\(1901\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tadeusz_Piper_(1901).jpg)

Czasopismo Zwrotnica 1922 r. - <https://polona.pl/item/zwrotnica-czasopismo-kierunek-sztuka-terazniejszosci-1922-nr-3-listopad,NjA4Mjk1Mjk/0/#info:metadata>

F. T. Marinetti -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Filippo_Tommaso_Marinetti#/media/Plik:FilippoTommasoMarinetti.jpg

Czasopismo futurystów - <https://polona.pl/item/nuz-w-bzuhu-2-jednodnuwka-futurystuw-wydane-nadzwyczajne-krakow-warszawa-listopad,NDE4Mjkw/0/#info:metadata>

Bruno Jasieński -

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Bruno_Jasie%C5%84ski

Czasopismo futurystów - <https://polona.pl/item/jednodnuwka-futurystuw-manifesty-futuryzmu-polskiego-wydane-nadzwyczajne-na-cala,NjEwODY5/0/#info:metadata>

ZAŁĄCZNIKI:

1. Podcast skompilowany z prezentacją (wstępne informacje o dwóch ugrupowaniach dwudziestolecia międzywojennego – Awangardzie Krakowskiej i futurystach).
2. Infografika nr 1 (informacje o Awangardzie Krakowskiej w formie mapy myśli).
3. Infografika nr 2 (informacje o futurystach w formie mapy myśli).
4. Prezentacja w programie Power Point (wprowadzenie do fazy realizacyjnej lekcji: wypowiedzi o Awangardzie Krakowskiej i futurystach).
5. Manifest Awangardy Krakowskiej (plik Word).
6. Manifest futurystów (plik Word).
7. Wiersz J. Przybosia Z tatr wraz z poleceniami (plik Word).
8. Wiersz B. Jasieńskiego But w butonierce wraz z poleceniami (plik Word).

Ćwiczenia Na platformie ZPE (przykłady wierszy skamandrytów oraz polecenia ukierunkowane na zastosowanie posiadanej wiedzy w praktyce).

9. Cechy poezji awangardowej [dostęp: 26.11.2021 r.]

<https://moje.zpe.gov.pl/dolacz/40544400>

10. Wiersz But w butonierce Brunona Jasieńskiego – środki stylistyczne - [dostęp: 26.11.2021 r.] <https://moje.zpe.gov.pl/dolacz/85275800>

11. Wiersz But w butonierce Brunona Jasieńskiego – eksperymenty językowe - [dostęp: 26.11.2021 r.] <https://moje.zpe.gov.pl/dolacz/32869000>

12. Wiersz Juliana Przybosa Z Tatr (2 ćwiczenia: cechy poezji awangardowej, środki stylistyczne) - [dostęp: 26.11.2021 r.]

<https://moje.zpe.gov.pl/dolacz/40591200>

Ćwiczenia w aplikacji LearningApps (sprawdzające lub utrwalające wiedzę o poetach i poezji Awangardy Krakowskiej i futurystach).

13. Sprawdzian wiedzy o Awangardzie Krakowskiej (test jednokrotnego wyboru)

[dostęp: 26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=pb1a0va6c21>

link do osadzenia: `<iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pb1a0va6c21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>`

14. Sprawdzian wiedzy o futurystach (test jednokrotnego wyboru) [dostęp:

26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=paeac1u9a21>

link do osadzenia: `<iframe src="https://learningapps.org/watch?v=paeac1u9a21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>`

15. Ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego (grupowanie)

[dostęp: 26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=pd4ugb67k21>

link do osadzenia: `<iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pd4ugb67k21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>`

16. Sprawdzian wiedzy o Awangardzie Krakowskiej i futurystach (wisielec) [dostęp: 26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=pvvt9gx221>

link do osadzenia: <iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pvvt9gx221" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>

17. Ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego (milioner) [dostęp: 26.11.2021] <https://learningapps.org/watch?v=pj134pdjj21>

link do osadzenia: <iframe src="https://learningapps.org/watch?v=pj134pdjj21" style="border:0px;width:100%;height:500px" allowfullscreen="true" webkitallowfullscreen="true" mozallowfullscreen="true"></iframe>

18. Test w aplikacji Kahoot:

Test wiedzy o ugrupowaniu Awangarda Krakowska i futurystów [dostęp:

26.11.2021] <https://create.kahoot.it/share/awangarda-krakowska-i-futurystow/1387ea65-573e-48b9-9d14-d7bf01cdb639>

19. Test w aplikacji Kahoot - instrukcja dla nauczyciela

Ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego

Awangarda Krakowska

„Dla literatury, z punktu widzenia jej wewnętrznych korzyści, awangarda była najważniejszym zjawiskiem okresu międzywojennego. Literatura potrzebowała rewolucji, aby dotrzymać kroku światu”.

Andrzej Zawada

A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 53.

Okładka czasopisma „Zwrotnica”

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Awangarda Krakowska jako grupa poetycka działała w latach 1922–1927.

Jej twórcy byli skupieni wokół czasopisma „Zwrotnica”. Pojęcie „awangarda”, zaczerpnięte z terminologii wojskowej, oznacza przednią straż armii, dlatego tym słowem określano każdą działalność artystyczną, którą cechowały bojowość, a więc dążenie do zmian, nowatorstwo, łamanie dotychczasowych zasad tworzenia.

Podstawowe założenia to:

- kultura współczesnej cywilizacji,
- skupienie na teraźniejszości,
- poeta jako rzemieślnik, architekt słowa, „robotnik wyobraźni”,
- dyscyplina językowych środków wyrazu,
- sens wiersza w sile wieloznacznej metafory,
- powściągnięcie emocji (wyrażanie ich za pomocą metafor).

Julian Przyboś

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Najważniejsi przedstawiciele Awangardy Krakowskiej to:

- **Tadeusz Peiper** – twórca założeń poetyckich ugrupowania,
- **Julian Przyboś** (1901–1970) – najwybitniejszy poeta kręgu Awangardy Krakowskiej, którego twórczość będzie inspirować awangardowych poetów następnych pokoleń. Debiutancki tomik wierszy pt. *Śruby* wydał w 1925 r. Pojawiają się w nim takie charakterystyczne cechy jego poezji jak: fascynacja rozwojem cywilizacji, apoteoza pracy i miasta, dyscyplina słowa i wieloznaczna metafora jako technika pisarska,
- **Adam Ważyk** – poeta, prozaik, tłumacz,
- **Jalu Kurek** – poeta, powieściopisarz,
- **Jan Brzękowski** – poeta piszący w języku polskim i francuskim, podczas II wojny światowej był szefem biura prasowego polskiej ambasady we Francji.

Tadeusz Peiper

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Twórca i teoretyk Awangardy Krakowskiej to **Tadeusz Peiper** (1891–1969), autor wypowiedzi programowych ugrupowania, redaktor naczelny czasopisma „Zwrotnica”, poeta i krytyk literacki. Był konsekwentnym reformatorem poezji, która według niego miała przede wszystkim językiem skondensowanych metafor opiewać trzy elementy rzeczywistości: miasto, masę i maszynę.

Okładka czasopisma „Zwrotnica”

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Miejszem teoretycznych i literackich wystąpień twórców Awangardy Krakowskiej było czasopismo „**Zwrotnica**”, które powstało w 1923 r. i bardzo mocno wpłynęło na kształt poezji XX wieku. Twórcą i redaktorem pisma był Tadeusz Peiper. Na jego łamach ukazywały się także manifesty i wypowiedzi programowe reformatorów teatru i malarstwa, wiersze futurystów oraz pierwsze dramaty Witkacego.

Ugrupowania poetyckie dwudziestolecia międzywojennego

Futuryści

„Futuryzm pozostawił po sobie przede wszystkim «słowa na wolności» i wiedzę, że kultura XX-wieczna przybiera nową postać kultury masowej”.

Andrzej Zawada

A. Zawada, Dwudziestolecie literackie, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2000, s. 50.

Filippo Tommaso Marinetti, fotografia

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Futuryzm jako prąd literacki powstał we Włoszech. Nazwa pochodzi od łacińskiego słowa „**futurus**” (**przyszły**). Jego teoretykiem był **Filippo Tommaso Marinetti**, który w 1909 roku ogłosił Manifest futuryzmu. Żądał w nim pełnej swobody twórczej i wyzwolenia języka poetyckiego z wszelkich reguł gramatycznych, co zostało ujęte w hasle „słowa na wolności”. Domagał się też całkowitego nowatorstwa, odrzucenia przestarzałej kultury, patrzenia w przyszłość i nowoczesność. Futuryzm przeniknął także do innych dziedzin sztuki: malarstwa, rzeźby, architektury i muzyki.

Nuż w bżuhu. 2 jednodńuwka futurystów

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

Polscy futuryści czerpali z doświadczeń europejskich. W latach 1918–1919 powstały dwa ośrodki, w Krakowie (klub futurystów „Katarynka”) oraz w Warszawie, które na początku lat dwudziestych połączyły się, tworząc w ten sposób nowe ugrupowanie. Swoje wypowiedzi programowe i manifesty młodzi futuryści ogłaszali w **tzw. jednodniówkach**, czyli broszurach poetyckich o prowokacyjnie zapisanych tytułach, np. : **Nuż w bżuhu. 2 jednodńuwka futurystów**, **JEDNODŃUWKA FUTURYSTUW** mańifesty futuryzmu polskiego wydańe nadzwyczajne na całą Żeczpospolitą Polską.

Bruno Jasiński, portret

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Przedstawiciele polskiego futuryzmu to:

- **Bruno Jasiński** (1901 – 1939) – przywódca grupy, autor większości manifestów, poeta debiutujący w 1921 roku tomem wierszy *But w butonierce*.
- **Stanisław Młodożeniec** – współtwórca ugrupowania i publikacji programowych, w roku 1921 wydał tomik *Kreski i Futureski*, który był jego debiutem książkowym.
- **Anatol Stern** – poeta, prozaik, scenarzysta filmowy przedwojennej kinematografii, współtworzył *Nuż w bżuhu* – jednodniówkę futurystów, autor skandalizującego poematu *Nagi człowiek w śródmieściu*.
- **Aleksander Wat** – pisarz, poeta, tłumacz.

Jednodźnuwka futurystów

Źródło: Biblioteka Narodowa, domena publiczna.

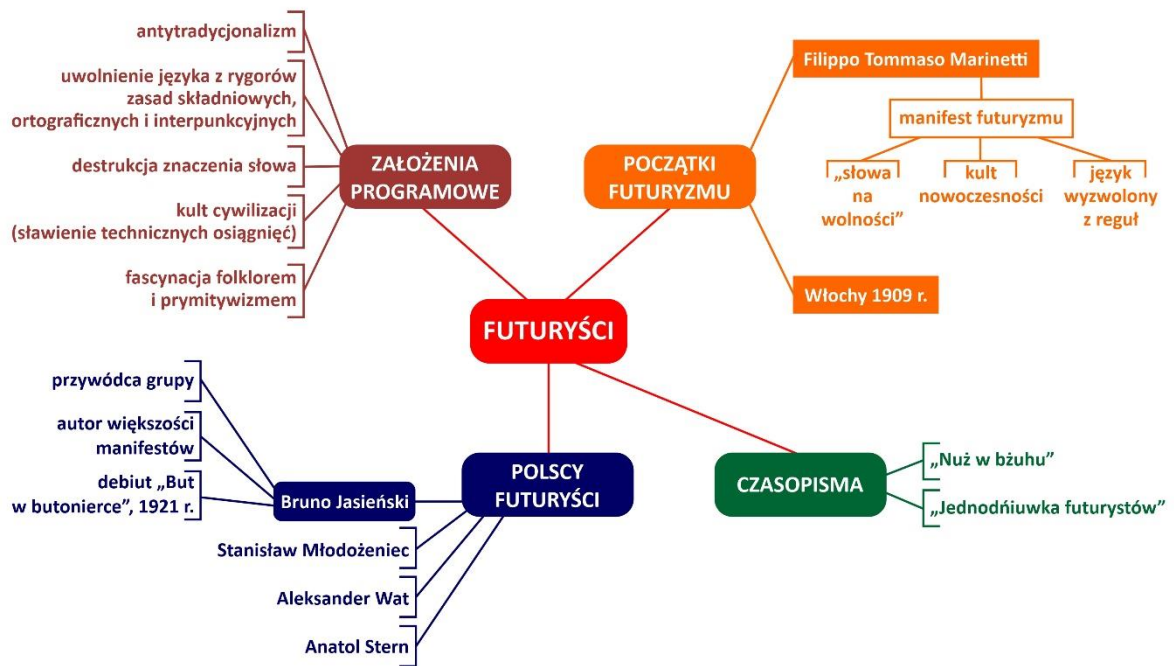
W licznych manifestach futurystów ogłaszali **założenia programowe**, które konsekwentnie realizowali w swoich wierszach:

- antytradycjonalizm,
- uwolnienie języka z rygorów zasad składniowych, ortograficznych i interpunkcyjnych,
- destrukcja znaczenia słowa,
- sławienie technicznych osiągnięć,
- fascynacja folklorem i prymitywizmem.

autor: Paweł Włodarczyk
 źródło: opracowanie własne

autor: Paweł Włodarczyk
 źródło: opracowanie własne

Polecenia:

- Przeczytaj zamieszczone w pliku fragmenty manifestu ugrupowania.
- Wypisz z nich w formie haseł (równoważniki zdań, zdania wykrzyknikowe lub w trybie rozkazującym) postulaty młodych poetów, które mają charakter programowy.
- Hasła zamieść na padlecie (lub na czacie), aby każdy mógł się z nimi zapoznać.

Manifesty Awangardy Krakowskiej

Tadeusz Peiper, Miasto, masa, maszyna

Miasto obce było człowiekowi. Przyczyny:

- ogólnokulturalne: stała waśń między nowością twórców miasta a starością idei człowieka,
- społeczne: mieszczanin zniesławił miasto,
- fizjologiczne: połowa piękna każdego podziwianego krajobrazu pochodzi z wdychanego powietrza.

W naszej epoce przyczyny te zanikają. Zmienia się stosunek uczuciowy człowieka do miasta. Na podstawie tego nowego ustosunkowania może wyrósć pojęcie nowego piękna. Miasto, które poprzednio było swojego rodzaju naturą, staje się dziełem sztuki. Dziełem sztuki, tworzonym w zgodzie z panującymi pojęciami estetycznymi. Wraść w ideologię czasu. Z murów swoich czyni świadomie twarz czasu.(...)

II. Masa-społeczeństwo i masa-tłum oddziałują coraz silniej na świadomość człowieka. (...) Sztuka musi poddać się prawom ekonomicznym, ażeby zmusić je do służby. Masa-tłum, swoją wartością ekonomiczną może wpłynąć na sztukę odnawiająco.

Ale istnieje organizm, nieobarczony nudnym i coraz mniej znośnym ładem geometrii: masa-społeczeństwo. Jest to najcudowniejszy organizm, piękniejszy niż wszystko co stworzyła natura; złożony i precyzyjny w swoim funkcjonowaniu jak maszyna; zbudowany na zasadzie jak najściślejszej zależności funkcjonalnej.

III. (...) Stosunek człowieka do maszyny zmienił się na podłożu konsumpcji. Rola maszyny w twórczości artystycznej polega nie na poddawaniu tematu lub wzoru, lecz na przepostaciowaniu sztuki. Zdaje mi się, że rola jaką maszyna może odegrać w twórczości artystycznej, jest zgoła inna. Ani bóstwo, ani mistrz. Sługa! Maszyna powinna stać się sługą sztuki. Powinna służyć celom, które wyłaniają się z wnętrza samej sztuki, z jej własnej istoty. Nie o uwielbienie lub naśladowanie maszyny chodzi, lecz o jej wyzyskanie.

T. Peiper, Miasto, masa, maszyna [w:] „Zwrotnica” 1922 nr 2 , s. 26.

Tadeusz Peiper, Metafora Teraźniejszości

Poezja dzisiejsza drga cała od zamieci metafor. Nigdy przenośnia nie była środkiem artystycznym tak faworyzowanym jak dzisiaj. (...) Jeżeli poezja dzisiejsza jest tak bardzo nadziewana przenośniami, to moim zdaniem ma to inne przyczyny:

1. Anty-realizm. Metafora (...) Nie jest więc środkiem realistycznego odtwarzania świata. (...) Nie jest opisem. Przenosząc pojęcia w dzielnice, do których one metrykalnie nie należą, metafora przekształca rzeczywistość doznań i przetwarza ją na nową rzeczywistość, rzeczywistość czysto poetycką.

Nic więc dziwnego, że dzisiaj (...) przenośnia musiała stać się najbardziej poszukiwanym środkiem poetyckim. (...) Metafora odgrywa w poezji część tej roli, jaką w malarstwie odgrywają formy abstrakcyjne. (...)

2. Ekonomizm. Metafora jest sama przez się skrótem. Jest ona prawie zawsze skróconym porównaniem poetyckim (...) zaoszczędza się wreszcie sporą ilość waty słownej, służącej jedynie do wypełnienia zdania dla nadania mu miękkich okrągłości. W ten sposób powstają zdania, które to co mają mówić mówią nie przez to, co oznaczają, lecz przez to, co wyrażają. (...)

Ta redukcja wydatku słownego, dokonująca się przy faktycznym czy też tylko fikcyjnym przekształcaniu porównania na przenośnię, odgrywa w nowej poezji rolę bardzo ważną. Poeci dzisiejsi — a przynajmniej ci z nich, przez których najsilniej przemawia głos nowoczesności — zrywają z rozrzutnymi słowotryskami dotychczasowego pieśnienia, a zmierzają do wprowadzenia w swoje rzemiosło jak najoszczędniejszej gospodarki słownej. Opanowało ich to samo prawo, które rządzi wszystkimi dziedzinami naszej działalności: ekonomizm środków.

A metafora jest właśnie jednym z środków poetyckich, najbardziej ekonomicznych. Już te dwa czynniki dzisiejszego rozpowszechnienia się metafory (szczególnie zaś czynnik drugi) noszą na sobie wyraźne piętno terażniejszości. (...) Także treść dzisiejszych metafor odbija w sobie barwę terażniejszości.(...)

T. Peiper, Metafora terażniejszości [w:] „Zwrotnica” 1922 nr 3 , s. 51 – 54.

Polecenia:

- Przeczytaj zamieszczone w pliku fragmenty manifestu ugrupowania.
- Wypisz z nich w formie haseł (równoważniki zdań, zdania wykrzyknikowe lub w trybie rozkazującym) postulaty młodych poetów, które mają charakter programowy.
- Hasła zamieść na padlecie (lub na czacie), aby każdy mógł się z nimi zapoznać.

MAÑIFEST w sprawie ortografii fonetycznej

1. (...) **Idealną pisownią zatem będzie pisownia z gruntu prosta i ściśle fonetyczna. Wszystko co pszesłańa ten cel lub mu bezpośrednio nie służy jest tem samem niepotrzebne, obciążające i szkodliwe.**

2. (...) **pisownia w swoim rozwoju zdążać musi świadomie i konsekwentnie do jaknajwiększej syntetyzacji i skrótów. Ideałem każdego pisma jest stenografia.**

Opierając się na tych dwóch zasadniczych przesłankach, które uważamy za słuszne i jedyne, zastosowując je do obecnej ortografii polskiej i nie cofając się przed wyprowadzeniem z niej wszystkich konsekwencji — ogłaszamy:

3. **Absurdem jest dla wyrażenia jednego i tego samego dźwięku używanie 2 różnych znaków (liter).** Dlatego skreślamy raz na zawsze z alfabetu polskiego jako zbędne litery **ó** i **rz**, ponieważ w wymawianiu nie różnią się niczym od liter **u** i **ż** lub **sz** i bez szkody dadzą się pszez nie zastąpić. Bardziej skomplikowane przedstawia się sprawa z literami **ch** i **h**, w których wymawianiu fonetycznym zahodzi rzeczywiście pewna bardzo subtelna różnica. Poñeważ jednak wyrażenie jednego dźwięku dwoma nie ze sobą wspulnego nie mającymi znakami (c i h), których połączenie w żadnym razie nie daje takiego dźwięku **h** za jaki go wymawiamy, jest w zasadzie absurdem, pszeto i w danym wypadku połączenie liter **ch** z alfabetu polskiego wykreślamy (...). Zadañem tej reformy elementarnej jest jedynie oczyszczenie pisowni polskiej z całego balastu znaków zbędnych, a tem samem szkodliwych.

Dlatego pozostawiamy po dawnemu połączenia liter (**sz cz** (także **dz, dź**),

poñewaź dla oznaczenia dźwiękuw **sza** i **cze** alfabet polski innyh znakuw ñe pośada. (...)

4. (...) Skoro alfabet polski pośada litery symbolizujące dźwięki miękkie **ń, ć, ś, ź** — nonsensem jest używanie pszed samogłoskami zamiast tyh liter absolutnie ñe pokrywających ih **ni, ci, si, zi** (**siec** zamiast **śeć**; **nie** zamiast **ñe**; **cień** zamiast **ćeń**; **ziele** zamiast **źele**).

Ruwnież używanie liter twardyh (n, s, c, z) tam gdzie wyraźnie słyszy się miękkie (ń, ś, ć, ź) jest nonsensem i podlega usuńcu, (**sito** zamiast **śito**;

cisza zamiast **ćisza**; **zimno** zamiast **źimno**). (...)

5. **Na miejsce tyh wszystkich zbyteczności i dźiwactw ortograficznych wszędzie tam, gdzie słyhać wyraźnie jakiś dźwięk, a w najbliższyh odmianah ñema dźwięku bliźno innego (łyżka — łyżek) ustanawia się pisownę ściśle fonetyczną.** Dlatego odtąd słowo **tszy** pisać będziemy zawsze pszez **sz**, (...)

6. W pszekonańu że reforma nasza ortografji polskiej oparta na zasadah fonetycznych jest jedyne słuszną, uzasadńoną i wygodną — wzywamy wszystkich obywateli polskich do wprowadzania jej w życie z hwiłą ogłoszenia ñiñszego manifestu. Zwracamy się do kierownikuw szkół, nauczycieli ludowych i gimnazjalnych, także do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecena publicznego z żądaniem wprowadzenia jej ñezwłocznego w szkołah elementarnyh, średnich i wyższyh.

MAÑIFEST w sprawie poezji futurystycznej

3. (...) Będziemy wymieniać wszystkie kubistyczne, ekspresjoñistyczne, dadaistyczne, prymitywistyczne bilety kredytowe na jedyne od czasuw greckih ñepodrabialne talenty. W tym celu postanawiamy:

4. **Ñe wolno w r. 1921 nikomu tworzyć i konstruować tak, jak to czyniło się już kiedyś pszed ñim. Życie płynie napszud i ñe powtaża się. Tworcę każdego obowiązuje to wszystko, co zastał + ten cudowny nowy skok, ktury artysta każdy uczynić musi w pruznę wszechświata.**

Sztuka jest twożeniem zeczy nowych.

Artysta, ktury nie tworzy zeczy nowych i ñebywałyh, a pszeżuwa jedyne to, co było pszed ñim zrobione, po paręset razy — ñe jest artystą i powinien za używanie tego tytułu odpowiadać sądowne, (...)

**5. Każdy artysta obowiązany jest stworzyć zupełnie nową
niebywałą dotąd sztukę, którą ma prawo nazwać swoim imieniem.**

6. Dzieło sztuki uważamy za rzecz dokonaną, konkretną i fizyczną. Kształt jego uwarunkowany jest ściśle wewnętrzną potrzebą. (...) Ten wzajemny stosunek nazywamy kompozycją. Kompozycję doskonałą, t. j. ekonomiczną i żelazną — minimum materiału przy maximum osiągniętej dynamiki — nazywamy kompozycją futurystyczną. W ten sposób wolno jedyńe odtąd komponować. Jako motywy decydujące podajemy przede wszystkim: Drożyzna ogólna: a) środków drukarskich, (...) b) drożyzna czasu. Człowiek współczesny zajęty jest przez 8 godzin pracą fahową. Pozostałe 4 godziny ma na jedzenie, załatwianie interesów życowych, sport, rozrywki, utrzymywanie stosunków towarzyskich, miłość i sztukę. Na samą sztukę przypada u przeciętnego człowieka współczesnego od 5 do 15 minut dzeńnie. Dlatego sztukę odczymywać musi w specjalnie spreparowanych przez artystów kapsułkach, zawczasu oczyszczoną z wszelkich zbyteczności i podaną mu w formie zupełnie gotowej, syntetycznej.

Dzieło sztuki jest ekstraktem. Rozpuszczone w szklance dña powszedńego powinno ją całą zabarwić na swuj kolor. (...)

7. Pszekreślamy logikę, jako mieszczańsko-burżuazyjną formę umysłu. Każdy artysta ma prawo i jest obowiązany stworzyć swoją własną auto-logikę. (...)

8. Poezja operuje w płaszczyźnie słowa, tak jak plastyka w płaszczyźnie kształtów, muzyka — dźwięków. Słowo jest materiałem złożonym. Oprucz treści dźwiękowej ma jeszcze inną treść symboliczną, którą reprezentuje, a ktorej nie trzeba zabijać pod groźbą stworzenia tszecej sztuki, ktura nie jest już poezją, a nie jest jeszcze muzyką (dadaizm).(...)

Pszekreślamy zdanie jako antypoezyjny dziwolak.(...)

9. Pszekreślamy książkę, jako formę dalszego dostarczania poezji odbiorcom.

Netografia:

- 1) Bruno Jasiński, MAÑIFEST w sprawie ortografii fonetycznej [online], [dostęp: 28.10.2021], dostępny w Internecie:
https://pl.wikisource.org/wiki/Ma%C5%84ifest_w_sprawie_ortografii_fonetycznej
Źródło: domena publiczna
- 2) Bruno Jasiński, MAÑIFEST w sprawie poezji futurystycznej [online], [dostęp: 28.10.2021], dostępny w Internecie:
https://pl.wikisource.org/wiki/Ma%C5%84ifest_w_sprawie_poezji_fururystycznej
Źródło: domena publiczna

Przeczytaj wiersz i odpowiedz na pytania:

- Jakie znaczenia kryją się w „spiętrzonej” metaforze: „Jak trudno w zaciśniętej pięści pochować Zamarłą”?
- Co może oznaczać słowo „Zamarła”?
- W jaki sposób zostały opisane miejsce tragedii i upadek taterniczki?

Julian Przyboś, Z Tatr

Pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni

Słyszę:

Kamieniuje tę przestrzeń niewybuchły huk skał.

To – wrzask wody obdzieranej siklawą z łożyska
i
gromobicie ciszy.

Ten świat, wzburzony przestraszonym spojrzeniem,
uciszę,
lecz –
Nie pomieszczę twojej śmierci w granitowej trumnie Tatr.

To zgrzyt
czekana,
okrzesy z echa,
to tylko cały twój świat
skurczony w mojej garści na obrywie głazu;
to – gwałtownym uderzeniem serca powalony szczyt.
Na rozpacz – jakże go mało!
A groza – wygórowana!
Jak lekko
turnię zawisłą na rękach
utrzymać,
i nie paść,
gdy
w oczach przewraca się obnażona ziemia
do góry dnem krajobrazu, niebo strącając w przepaść!
Jak cicho
w zatrzaśniętej pięści pochować Zamarłą.

Równanie serca, 1938

J. Przyboś, Z Tatr [w:] Poezja polska okresu międzywojennego. Antologia, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987, s. 351.

Przeczytaj wiersz i odpowiedz na pytania:

- Kim jest podmiot liryczny wiersza? Jak można go scharakteryzować?
- Na czym polega prowokacyjny charakter wiersza?

Bruno Jasiński, But w butonierce

Zmarnowałem podeszwy w całodziennych spieszeniach,

Teraz jestem słoneczny, siebiepewny i rad.

Idę młody, genialny, trzymam ręce w kieszeniach,

Stawiam kroki milowe, zamaszyste, jak świat.

 Nie zatrzymam się nigdzie na rozstajach, na wiorstach,

 Bo mnie niesie coś wiecznie, motorycznie i przed.

 Mijam strachy na wróble w eleganckich windhorstach,

 Wszystkim kłaniam się grzecznie i poprawiam im pled.

W parkocieniu krokietni — jakiś meeting panieński.

Dyskutują o sztuce, objawiając swój traf.

One jeszcze nie wiedzą, że, gdy nastał Jasiński,

Bezpowrotnie umarli i Tetmajer i Staff.

 One jeszcze nie wiedzą, one jeszcze nie wierzą.

 Poezyjność, futurizm — niewiadoma i X.

 Chodźmy biegać, panienki, niech się główki oświeżą, —

 Będzie lepiej smakować poobiedni jour-fixe.

Przeleciało gdzieś auto w białych kłębach benzyny,

Zafurkotał na wietrze trzepocący się szal.

Pojechała mi bajka poza góry doliny

I nic jakoś mi nie żal, a powinno być żal...

 Tak mi dobrze, tak moje, aż rechoce się serce.

 Same nogi mnie niosą gdzieś — i po co mi, gdzie?

 Idę młody, genialny, niosę BUT W BUTONIERCE,

 Tym co za mną nie zdążą echopowiem: — Adieu! —

B. Jasiński, But w butonierce [online], [dostęp: 28.10.2021], dostępny w Internecie:
<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/but-w-butonierce-but-w-butonierce.html>